

Valtiovarainvaliokunnan maatalousjaosto

VIITE: Lausuntopyyntö 2.10.2024

ASIA: Lausunnon antaminen aiheesta HE 109/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025

Kalatalouden Keskusliitto kiittää lausumismahdollisuudesta. Teemme lausunnossamme lyhyen yhteenvedon yhdistyksemme toimintaan sekä jäsenistöön. Tämän lisäksi keskitymme lausunnossamme Maa- ja metsätalousministeriön hallinonalaan ja kalatalouden edistämisen momenttiin (momentti 30.40.51).

Kalatalouden Keskusliitolle vuosi 2025 on 135. toimintavuosi. Kalatalousneuvonnan keskusjärjestönä tavoitteenamme on maamme kalatalouden yleisen kehityksen edistäminen. Yhdistyksen jäseniä ovat 21 maakunnallista kalatalouskeskusta ja kalastajaliittoa sekä kaksi muuta jäsentä. Tarkoitustaan yhdistys ja sen jäsenjärjestöt toteuttavat laajalla julkaisutoiminnalla, sähköisellä viestinnällä, antamalla lausuntoja, tekemällä esityksiä ja aloitteita, järjestämällä koulutustilaisuuksia, asiantuntijatyöllä lukuisissa työryhmissä sekä käytännön neuvontatyöllä henkilötasolla, vesialueen osakaskunnissa, kalastajaseuroissa, kalatalousalueissa sekä kouluissa ja päiväkodeissa.

Yhdistyksen toimintastrategian mukaisia ensisijaisia kohderyhmiä ovat Suomen 1,5 miljoonaa vesialueiden omistajaa, media, kalatalousasioista päättävät sekä suuri yleisö. Neuvontatyömme kohdistuu tasapuolisesti kaikkien pyyntimuotojen harjoittajiin sekä kaupallisessa että vapaa-ajan kalastuksessa, molemmilla kotimaisilla kielillä.

Kalatalouden Keskusliitto ja sen jäsenjärjestöt saavat osan neuvontatyönsä rahoituksesta talousarvion momentilta 30.40.51 – kalatalouden edistäminen. Keskusliitto hakee maa- ja metsätalousministeriöltä rahoitusta ja välittää suurimman osan avustuksesta edelleen jäsenjärjestöilleen maakunnissa tehtävää kalatalouden perusneuvontaa varten.

Pidämme talousarvion momenttia 30.40.51 kalatalousalan jatkuvuuden kannalta tärkeimpänä momenttina. Talousarvioesityksessä 2025 momentille 30.40.51 esitetään 9,92 miljoonaa euroa perustuen vuoden 2023 kalastonhoitomaksujen lunastusmääriin. Odotamme vuoden 2024 alusta hallitusohjelman mukaisesti toteutetun kalastonhoitomaksun yläikärajan noston vaikuttavan ajan kanssa maksukertymää kasvattavasti. Muutoksen vaikutus näkyy täysimääräisenä vuonna 2029.

Kiinnitämme maatalousjaoston huomiota myös kalastonhoitomaksukertymän käyttöön eri tarkoituksiin kalastuslain 82§ mukaisesti. Määritelmän mukaisesti tärkeimmät käyttötarcoitukset ovat kalavesien kestävä käyttö ja hoito, kalastuksenvalvonta, kalatalousalueiden toiminta, kalatalousneuvonta sekä yleiskalastusoikeuksista maksettavat omistajakorvaukset.

Nykyiseen kalastonhoitomaksuun sisältyvä mahdollisuus viehekalastukseen antaa kansainvälisesti vertaansa vailla olevan mahdollisuuden vapakalastukseen yhdellä maksulla eri puolilla Suomea. Samalla valtion myymä lupa on vähentänyt merkittävästi aiemmin vesialueen omistajille luvanmyynnistä kertyneitä tuloja, mitä on kompensoitu vesialueen omistajille maksettavilla korvauksilla. Kalastuslain uudistuksen yhteydessä valmisteluasiakirjoihin kirjattiin omistajakorvauksiin vuosittain budjetoitavaksi 4 miljoonaa euroa, jota ei ole toteutettu kertaakaan nykyisen kalastuslain voimassaolon aikana. Pääinvastoin vesialueen omistajille maksettavat korvaukset ovat laskeneet yli 25 % edellisen kalastuslain ajasta.

Kalastonhoitomaksun yläikärajan nostosta hallitusohjelmaan sisältyi seuraava kirjaus: ”Kalastonhoitomaksun ikäperusteinen vapautus muutetaan koskemaan 70 vuotta täyttä-neitä kalakantojen hoidon ja istutusten turvaamiseksi.” Maa- ja metsätalousministeriön virkamiehet tulkitsevat tämän siten, että kertymälisäys käytetään erilaisen kalataloushal-linnon päätettävissä olevan hanketoiminnan rahoitukseen, ei **kalaveden hoidosta ja is-tutuksista vastaaville** omistajille maksettaviin korvauksiin. Omistajakorvauksista 60-70 % käytetään selvityksemme mukaan kalavesien hoitoon, mukaan lukien kalojen istu-tukset.

Kalatalouden Keskusliitto esittää, että omistajakorvausten osuutta kalastonhoitomaksuva-roista alettaisiin ensi vuodesta alkaen vähittäin nostamaan kohti tavoitetasoa 4 miljoonaa euroa/vuosi. Omistajakorvausten tasonnostoa puoltavat tarpeet panostaa hallitusohjel-man mukaisiin tavoitteisiin vesialueen osakaskuntien yhdistämiseen sekä kalojen vael-lusyhteyksien palauttamiseen. Osakaskuntien yhdistämisten kustannukset ovat kasvaneet 40 % viimeisen kolmen vuoden aikana. Yhdistämisten edistäminen on keskeinen osa Kala-talouden Keskusliiton ja sen jäsenjärjestöjen neuvontatyötä. Kalojen vaellusyhteyksien pa-lauttamiseen keskittyvä NOUSU-rahoitus on puolittunut edelliseltä hallituskaudelta ja yk-sityisen rahoituksen tarve vastaavasti kasvanut. Keskusliiton jäsenjärjestöillä on merkit-tävä rooli vaellusyhteyksien palauttamisen suunnittelijoina.

Edelliseen perustuen esitämme maatalousjaostolle 2025 talousarviota koskien seuraavaa kirjausta:

Yleiskalastusoikeuksien hyödyntämisestä ja kalastusopastoinnista vesialu-eiden omistajille maksettavien omistajakorvauksien sekä vedenomistajien neuvonnan osuutta kalastonhoitomaksuvarojen käytöstä lisätään.

Maatalousjaosto myönsi Kalatalouden Keskusliitolle vuodelle 2024 100 000 euron määrä-rahaman erityisselvitykseen, jonka avulla olemme arvioineet maakunnittain osakaskuntien yh-distämistarvetta, kustannuksia sekä vaihtoehtoisia keinoja tehostaa osakaskuntien toimin-taa. Selvitys on edennyt suunnitelmien mukaisesti ja tulokset julkaistaan vuoden loppuun mennessä. Olemme tehneet maatalousjaostolle vuotta 2025 koskien esityksen 60 000 eu-ron jatkohankkeesta, jolla viedään selvityksen tuloksia käytäntöön, eli tehdään selkeä oh-jeistus vesialueen osakaskuntien yhdistämistä sekä sopimuspohjaista yhteistoimintaa var-ten sekä laitetaan alulle ohjeistuksen mukaiset pilottihankkeet.

Helsingissä 21. päivänä lokakuuta 2024

Vesa Karttunen
Toiminnanjohtaja